

Regelink
Ecologie & Landschap

Ecologische quickscan

Molendijk 1 B Lage Zwaluwe

In het kader van de Wet natuurbescherming

Colofon

Tekst, foto's en samenstelling	P.T. Twisk
In opdracht van	Havermans BV
Naam opdrachtgever	W. Havermans
Rapportnummer	RA20264-01
Status rapport	Definitief
Datum oplevering rapport	27 mei 2020
Aantal pagina's	26
Wijze van citeren	Twisk, P.T., 2020. Ecologische quickscan Molendijk 1 B Lage Zwaluwe. In het kader van de Wet natuurbescherming Rapport RA20264-01, Regelink Ecologie & Landschap, Wageningen.

Regelink
Ecologie & Landschap

Regelink Ecologie & Landschap

Gerrit Zegelaarstraat 1

6709 TA Wageningen

085-7737676

info@regelink.net

www.regelink.net

Lid Netwerk Groene Bureaus

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
1.1 Aanleiding	5
1.2 Doel	5
2. Werkwijze	6
3. Omschrijving plangebied	7
3.1 Beschrijving	7
4. Resultaten	8
4.1 Beschermde gebieden (Natura 2000 en NNN)	8
4.2 Beschermde soorten algemeen	9
4.3 Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn	9
4.4 Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn	9
4.5 Beschermingsregime andere soorten	10
4.6 Bescherming van houtopstanden	11
5. Ingreep	12
5.1 Planning	12
6. Toetsing en effectbeoordeling	13
6.1 Beschermde gebieden (Natura 2000 en NNN)	13
6.2 Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn	13
6.3 Overige soorten	13
6.4 Bescherming van houtopstanden	14
7. Conclusies	15
7.1 Beschermde gebieden (Natura 2000 en NNN)	15
7.2 Beschermde soorten	15
7.3 Bescherming van houtopstanden	15
7.4 Samenvatting	15
8. Bronnen	16
8.1 Literatuur	16
8.2 Websites	16

Bijlage 1.	Foto-impressie plangebied	17
Bijlage 2.	Wet- en regelgeving	19
Bijlage 3.	Vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten	23
Bijlage 4.	Vrijstelling per provincie	25

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Dhr. W. Havermans is van plan om in plangebied Molendijk 1 B in Lage Zwaluwe enkele kleine gebouwen te slopen om ruimte te maken voor nieuwbouw.

Volgens nationale- en internationale regelgeving is het verplicht om voorafgaand aan deze ingreep onderzoek te doen naar de effecten op beschermde gebieden (Natura 2000 en Natuurnetwerk Provincie, kortweg NNN) en het eventuele voorkomen van beschermde flora en fauna. Tevens is het volgens nationale regelgeving in sommige gevallen verplicht om melding te doen van het kappen van houtopstanden.

Bescherming van Natura 2000-gebieden, soorten en houtopstanden wordt in Nederland vanaf 1 januari 2017 geregeld via de Wet natuurbescherming. Het beleid rond NNN is vastgelegd in het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro) en heet hier formeel EHS.

Deze rapportage geeft een eerste inschatting van het effect op beschermde gebieden, geeft aan welke beschermde flora en fauna mogelijk voorkomen in het plangebied en wat de effecten van de ingreep hierop zijn. Wanneer effecten op beschermde gebieden mogelijk aan de orde zijn en of wanneer de aanwezigheid van beschermde flora en fauna niet afdoende kan worden aangetoond of uitgesloten, is er nog aanvullend onderzoek nodig. In bijlage 2 is de Wet Natuurbescherming beknopt weergegeven.

1.2 Doel

Met deze quickscan worden de volgende vragen beantwoord:

- Wat is de ligging van het plangebied ten opzichte van beschermde gebieden (Natura 2000 en NNN)?
- Welke beschermde flora en fauna komen (potentieel) voor in het plangebied?
- Heeft de ingreep mogelijk een effect op beschermde gebieden (Natura 2000 en NNN)?
- Heeft de ingreep mogelijk een effect op de (potentieel) aanwezige beschermde flora en fauna?
- Heeft de ingreep betrekking op houtopstanden die onder de Wet natuurbescherming beschermd zijn?
- Houdt het uitvoeren van de ingreep (mogelijk) een overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet Natuurbescherming in?
- Is er voor de effecten op beschermde gebieden een nadere toetsing nodig?
- Naar welke soorten en voor deze soorten belangrijke functies is eventueel aanvullend onderzoek nodig?

2. Werkwijze

De volgende methoden zijn bij het onderzoek gebruikt:

1. Op 1 mei 2020 werd het plangebied Molendijk 1, Lage Zwaluwe door P. Twisk bezocht. Daarbij werden de in het plangebied aanwezige ruimtelijke structuren en ecotopen met behulp van de volgende instrumenten geïnventariseerd:
 - verrekijker,
 - zaklamp,
 - fotocamera.
2. De ligging van het plangebied ten opzichte van nabijgelegen beschermde gebieden (Natura 2000- en NNN) werd opgezocht.
3. Door middel van literatuuronderzoek werd onderzocht welke beschermde flora en fauna in de ruime omgeving van het plangebied recentelijk zijn waargenomen. Hierbij werd gebruik gemaakt van gegevens uit relevante recente verspreidingsatlassen en actuele websites.
4. Aan de hand van het veldbezoek en het literatuuronderzoek werd op grond van *expert judgement* een inschatting gemaakt van de beschermde flora en fauna met bijbehorende functies die in het plangebied (kunnen) voorkomen.
5. In samenspraak met de opdrachtgever werd de ingreep in kaart gebracht en omschreven.
6. Op grond van de beschreven ingreep werd:
 - bepaald of negatieve effecten op beschermde gebieden op voorhand zijn uit te sluiten of dat hiervoor nog een aanvullende toetsing noodzakelijk is;
 - een inschatting gemaakt van de redelijkerwijs te verwachten negatieve effecten op de (potentieel) aanwezige beschermde soorten en functies;
 - bepaald of de bescherming van houtopstanden aan de orde is.
7. Aan de hand hiervan wordt geconcludeerd of, en zo ja, welke vervolgstappen nodig zijn om overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen.

3. Omschrijving plangebied

Het plangebied betreft de locatie Molendijk 1 B in Lage Zwaluwe, in de provincie Noord-Brabant. In figuur 1 is de begrenzing van het plangebied met rood aangegeven.

Figuur 1. Ligging van het plangebied, met de begrenzing in rood aangegeven.

3.1 Beschrijving

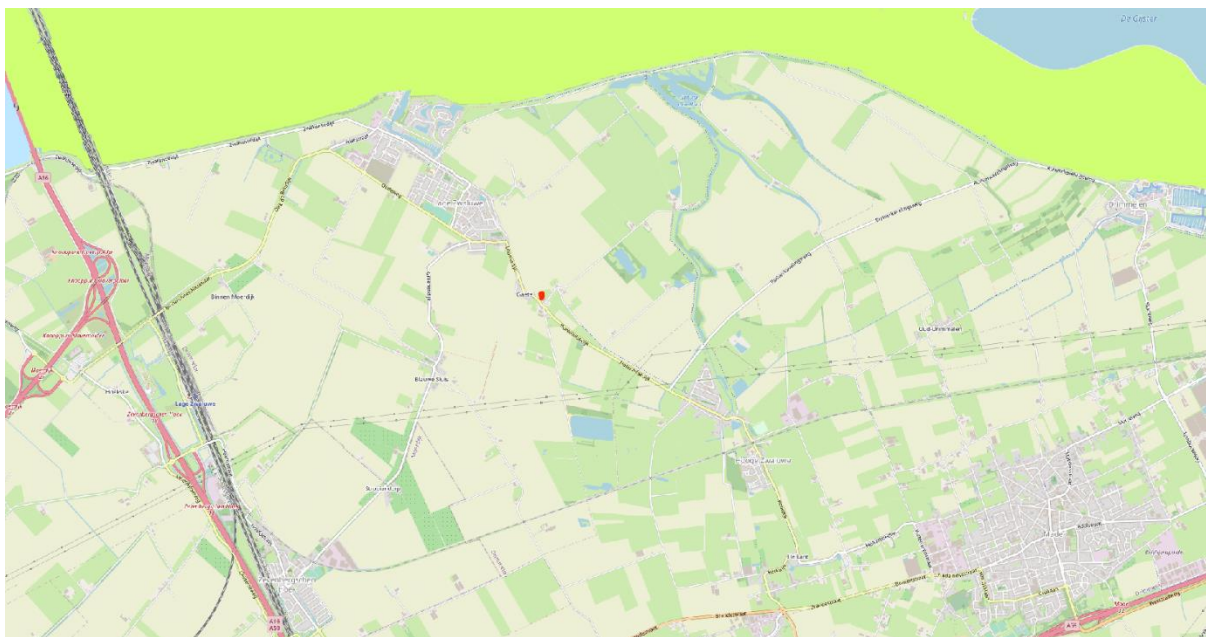
Het plangebied betreft een deel van het terrein van een grondverzetbedrijf. Op dit deel van het terrein zijn drie kleine bouwwerken aanwezig. Voorts is er materiaal opgeslagen. Een deel van onbebouwde deel van het plangebied is verhard met betonplaten, voorts bestaat de ondergrond uit aangereden grond. Op het terrein staan voorts machines. Er vinden vrijwel dagelijks uiteenlopende werkzaamheden plaats zoals tijdelijke opslag van grond. Aan de rand van het plangebied zijn enkele kleine bomen en struiken aanwezig.

Voor foto's van het plangebied zie voorzijde van deze rapportage en Bijlage 1.

4. Resultaten

4.1 Beschermd gebieden (Natura 2000 en NNN)

Het Natura 2000-gebied dat het dichtste bij het plangebied ligt is 'Biesbosch'. Dit gebied ligt op een afstand van 3,4 km van het plangebied.

Figuur 2. Ligging van het plangebied (rode stip) ten opzichte van N2000 gebied 'Biesbosch' (helder groen).

Het plangebied ligt op 1,2 km afstand van het NNN.

Figuur 3. Ligging van het plangebied (rode stip) ten opzichte van het NNN (licht oranje).

4.2 Beschermde soorten algemeen

In het plangebied is geen water aanwezig. Aanwezigheid van (essentiële functies voor) de aan water gebonden soorten waterspitsmuis (*Neomys fodiens*), otter (*Lutra lutra*) en bever (*Castor fiber*), amfibieën, vissen, libellen, en ongewervelden als Europese rivierkreeft (*Astacus astacus*), oevertaas (*Palingenia longicauda*) en Bataafse stroommossel (*Unio crassus*) is daarmee redelijkerwijs uit te sluiten. Ook is in het plangebied geen strooisellaag of lichte, vergraafbare grond aanwezig waarin amfibieën kunnen overwinteren. Ook aanwezigheid van waterplanten als kleine vlotvaren (*Salvinia natans*) en drijvende waterweegbree (*Luronium natans*) is zodoende uitgesloten.

Voorts zijn in het plangebied geen bossen, moerassen, vochtige of extensief beheerde gras- en rietlanden aanwezig zodat ook de aanwezigheid is uit te sluiten van orchideeën en andere kritische plantensoorten, zoogdieren als noordse woelmuis (*Microtus oeconomus*), eikelmuis (*Eliomys quercinus*), wilde kat (*Felis silvestris*), lynx (*Lynx lynx*), wolf (*Canis lupus*) en ongewervelden als vliegend hert (*Lucanus cervus*), juchtleerkever (*Osmoderma eremita*) en vermiljoenkever (*Cucujus cinnaberinus*). Ook de aanwezigheid van zeezoogdieren als zeehonden en dolfijnen is uitgesloten.

Ook aanwezigheid van alle soorten reptielen is uitgesloten vanwege de versturende werking van mensen, en het ontbreken van ecotopen als schrale, halfopen vegetatie met kleine open zandplekjes.

4.3 Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Vogelsoorten met vaste rust- en/of verblijfplaatsen (categorie 1-4) zijn niet binnen het plangebied aanwezig. Voor twee soorten die in gebouwen broeden, huismuis (*Passer domesticus*) en gierzwaluw (*Apus apus*), zijn geen geschikte nestplaatsen in het plangebied aanwezig, zoals ruimte onder dakpannen of holten in muren. Huismuis, een soort die jaarrond in de omgeving van de nestplaats aanwezig is, werd ook niet waargenomen. De te slopen gebouwen konden volledig op aanwezigheid van nesten worden gecontroleerd, en er werden geen nesten aangetroffen. Ook sporen van steenuil (*Athene noctua*) en kerkuil (*Tyto alba*) werden niet aangetroffen.

Ook voor de meeste soorten vogels uit categorie 5 zoals ekster (*Pica pica*), koolmees (*Parus major*) en pimpelmees (*Cyanistes caeruleus*) zijn geen geschikte nestplaatsen in het plangebied aanwezig. Wel werd tijdens het onderzoek een zwarte roodstaart (*Phoenicurus ochruros*) waargenomen. Deze soort kan nestelen tussen opgeslagen materiaal, evenals witte kwikstaart (*Motacilla alba*). Voor deze soorten zijn er voldoende alternatieve nestlocaties in de omgeving aanwezig.

4.4 Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

4.4.1 Planten

Gezien de ecotopen in het plangebied kan de aanwezigheid van alle soorten planten die onder dit beschermingsregime vallen redelijkerwijs worden uitgesloten.

4.4.2 Zoogdieren

Vleermuizen

Het plangebied is geschikt als foerageergebied voor enkele soorten vleermuizen. Op grond van de geringe omvang van het plangebied en de zeer geringe hoeveelheid beplanting is uit te sluiten dat het een

essentieel foerageergebied betreft. Lijnvormige elementen zijn niet aanwezig, waarmee vliegroutes van vleermuizen kunnen worden uitgesloten. De te slopen gebouwen hebben geen spouwmuren of andere ruimten waarin vleermuizen weg kunnen kruipen. Ook werden er geen sporen van vleermuizen aangetroffen in deze gebouwen. De aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen kon worden uitgesloten.

Overige zoogdieren

Het verspreidingsgebied van hamster (*Cricetus cricetus*) en hazelmuis (*Muscardinus avellanarius*) is beperkt tot Zuid-Limburg. Gelet op de in het plangebied aanwezige ecotopen kan ook de aanwezigheid van overige soorten zoogdieren die onder dit beschermingsregime vallen worden uitgesloten.

4.4.3 Vlinders

Vlinders die onder dit beschermingsregime vallen zijn gebonden aan speciale ecotopen zoals uitgestrekte rietlanden, schrale vegetatie in bergachtige gebieden of specifieke planten als grote pimpernel (*Sanguisorba officinalis*) of klokjesgentiaan (*Gentiana pneumonanthe*). In het plangebied zijn deze ecotopen niet aanwezig, waardoor ook de aanwezigheid van onder dit beschermingsregime vallende vlinders redelijkerwijs kan worden uitgesloten.

4.5 Beschermingsregime andere soorten

4.5.1 Planten

Op grond van de ruderaal omstandigheden ter plekke en het intensieve gebruik van het terrein worden geen beschermde planten verwacht. Ook werden tijdens het veldbezoek geen beschermde planten aangetroffen.

4.5.2 Zoogdieren

Ware muizen

Het verspreidingsgebied van grote bosmuis (*Apodemus flavicollis*) beperkt zich tot de oostgrens van Nederland en ligt derhalve buiten het plangebied. Voor de overige ware muizen geldt dat zij door de Provincie Noord-Brabant voor ruimtelijke ingrepen zijn vrijgesteld van de Wet natuurbescherming.

Spitsmuizen

Het verspreidingsgebied van veldspitsmuis (*Crocidura leucodon*) omvat Twente en Zeeuws-Vlaanderen en ligt derhalve buiten het plangebied. Voor de overige spitsmuizen geldt dat zij door de Provincie Noord-Brabant voor ruimtelijke ingrepen zijn vrijgesteld van de Wet natuurbescherming.

Woelmuizen

De verspreiding van molmuis (*Arvicola scherman*) is beperkt tot Limburg. De overige onder dit beschermingsregime vallende woelmuizen zijn door de Provincie Noord-Brabant voor ruimtelijke ingrepen vrijgesteld van de Wet natuurbescherming.

Eekhoorn

Gelet op het ontbreken van beplanting is het plangebied ongeschikt als leefgebied voor eekhoorn (*Sciurus vulgaris*). Aanwezigheid van deze soort is uitgesloten.

Haasachtigen, egel en vos

Deze soorten zijn door de Provincie Noord-Brabant voor ruimtelijke ingrepen vrijgesteld van de Wet natuurbescherming.

Marterachtigen

In de gebouwen en de omgeving ervan werden geen sporen van steenmarter (*Martes foina*) aangetroffen. Gelet op het vrijwel geheel ontbreken van dekking in de vorm van bijvoorbeeld ruig grasland en de versturende werking van mensen kan de aanwezigheid van (essentiële functies voor) das (*Meles meles*), boommarter (*Martes martes*), bunzing (*Mustela putorius*), hermelijn (*Mustela erminea*) en wezel (*Mustela nivalis*) worden uitgesloten.

4.5.3 Dagvlinders

In het plangebied komen geen vegetaties voor die geschikt zijn als leefgebied voor de meeste, onder dit beschermingsregime vallende dagvlinders. Soorten die wel in stedelijk gebied voorkomen zijn iepenpage (*Satyrrium w-album*) en sleedoornpage (*Thecla betulae*). De iepenpage is voor de voortplanting gebonden aan iepen (*Ulmus spec.*) en in het plangebied zijn geen iepen aanwezig. De sleedoornpage is voor de voortplanting gebonden aan sleedoorn (*Prunus spinosa*), en deze heester is eveneens niet in het plangebied aanwezig. Daarmee ontbreekt essentieel leefgebied voor deze vlinders. De aanwezigheid van onder dit beschermingsregime vallende dagvlinders kan daarom redelijkerwijs worden uitgesloten.

4.6 Bescherming van houtopstanden

De ingreep vindt binnen de bebouwde kom houtopstanden plaats. De ingreep valt daarom niet onder de bescherming van houtopstanden.

5. Ingreep

De initiatiefnemer is van plan om het plangebied opnieuw in te richten. Ingrepen die daartoe in het plangebied plaatsvinden bestaan voornamelijk uit:

- slopen van drie kleine gebouwen;
- verwijderen van enkele kleine bomen en struiken;
- bouwrijp maken van de grond;
- bouwen van een nieuw gebouw;
- inrichten van de rest van het terrein.

5.1 Planning

Volgens planning start de uitvoering van de ingreep zo snel mogelijk.

6. Toetsing en effectbeoordeling

6.1 Beschermde gebieden (Natura 2000 en NNN)

Het Natura 2000-gebied dat het dichtste bij het plangebied ligt is 'Biesbosch'. Dit gebied ligt op een afstand van 3,4 km van het plangebied. Door deze afstand, de menselijke invloeden in het tussenliggende gebied in de vorm van stedelijk gebied en de aanwezigheid van een dijk zijn negatieve effecten door geluidsverstoring of visuele verstoring als gevolg van de ingreep op Natura 2000-gebieden uitgesloten. De ingreep heeft ook geen significant verstrend effect op de soorten waarvoor Natura 2000-gebieden zijn aangewezen.

Een verrijkende effect zoals verdroging is uitgesloten. De ingreep draagt mogelijk wel in geringe mate bij aan stikstofdepositie. Daarom is een berekening gemaakt met Aeries Calculator. De gebruikte gegevens zijn aangeleverd door de initiatiefnemer en staan vermeld in Tabel 1. De uitkomst van de berekening was: *Er zijn geen rekenresultaten hoger dan 0,00 mol/ha/j*. De ingreep heeft derhalve geen verstrend of ander negatief effect op N2000 gebieden. Een overtreding van de Wet natuurbescherming ten aanzien van Natura 2000-gebieden is niet aan de orde.

Tabel 1. Gegevens van voertuigen die ingezet worden bij de ingreep en die gebruikt zijn in Aeries Calculator.

Voertuig	Werkzaamheden	Bouwjaar	Stageklasse	Inzet	Verbruik diesel
Traktor + grondkar	Afvoer sloopmateriaal	2019	5	4 uur	12 l/u
Rupskraan	Sloop gebouwen	2017	4	7 uur	13 l/u

De ingreep vindt niet plaats binnen het NNN. Hierdoor is het afwegingskader Ecologische Hoofdstructuur niet van toepassing.

6.2 Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Binnen het plangebied zijn geen jaarrond beschermde nesten van vogelsoorten met vaste rust- en/of verblijfplaatsen aanwezig. Voor te verwachten soorten uit categorie 5 zijn in de directe nabijheid van het plangebied voldoende alternatieve nestmogelijkheden voor handen.

Werkzaamheden die uitgevoerd worden tijdens het broedseizoen kunnen leiden tot het vernielen of het verlaten van nesten met eieren of jongen van zwarte roodstaart en witte kwikstaart en brengen de functionaliteit van de nesten in gevaar. Dit zijn overtredingen van Wet de Natuurbescherming, artikel 3.1 lid 1 en 2. Deze overtredingen zijn te voorkomen door bij de ingreep rekening te houden met deze nesten, bijvoorbeeld door buiten het broedseizoen te werken.

6.3 Overige soorten

Uit de resultaten blijkt dat de aanwezigheid van soorten of essentiële functies voor soorten die vallen onder de beschermingsregimes Habitatrichtlijn en Andere soorten redelijkerwijs kan worden uitgesloten of dat ze

zijn vrijgesteld voor ruimtelijke ingrepen. De ingreep leidt voor deze soorten dan ook niet tot een overtreding van de Wet natuurbescherming.

6.4 Bescherming van houtopstanden

Omdat de ingreep plaatsvindt binnen de bebouwde kom houtopstanden is de artikel 4.2. van de Wet natuurbescherming niet van toepassing.

7. Conclusies

7.1 Beschermde gebieden (Natura 2000 en NNN)

De ingreep leidt niet tot een verslechtering van de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in Natura 2000-gebieden.

De ingreep vindt niet plaats binnen het NNN. Hierdoor is het afwegingskader Ecologische Hoofdstructuur niet van toepassing.

7.2 Beschermde soorten

7.2.1 Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

In het plangebied zijn tussen opgeslagen materiaal mogelijk nesten aanwezig van zwarte roodstaart en witte kwikstaart. In de periode waarin deze nesten in gebruik zijn kan de ingreep leiden tot overtreding van de Wet natuurbescherming, artikel 3.1, lid 1 en 2. Deze overtredingen zijn te voorkomen door de ingreep buiten het broedseizoen van deze soorten uit te voeren. De witte kwikstaart broedt van mei tot augustus, zwarte roodstaart van midden april tot augustus. Als uitvoering na deze periode niet wenselijk is dient het plangebied zorgvuldig onderzocht te worden op aanwezigheid van in gebruik zijnde nesten. Als deze nesten aanwezig zijn dient de ingreep uitgesteld te worden tot de nesten niet meer in gebruik zijn. Als er geen in gebruik zijnde nesten aanwezig zijn kan de ingreep direct worden uitgevoerd.

Het is niet mogelijk ontheffing te verkrijgen voor het verstoren van broedende vogels.

7.2.2 Overige soorten

Aangenomen mag worden dat soorten die onder de beschermingsregimes Habitatrichtlijn en Andere soorten vallen niet voorkomen in het plangebied of dat ze zijn vrijgesteld voor ruimtelijke ingrepen. Ten aanzien van deze soorten vormt de ingreep geen overtreding van de Wet natuurbescherming.

7.3 Bescherming van houtopstanden

Omdat de ingreep plaatsvindt binnen de bebouwde kom houtopstanden is artikel 4.2. van de Wet natuurbescherming niet van toepassing.

7.4 Samenvatting

In algemene zin kan redelijkerwijs worden gesteld dat op grond van de mogelijke effecten de uitvoering van de ingreep niet door de Wet natuurbescherming wordt verhinderd, mits rekening gehouden wordt met broedende vogels.

8. Bronnen

8.1 Literatuur

- Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canthers & J.C. Buys (redactie) 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. – Natuur van Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden.
- Brouwer, T., M. Dorenbosch, R. van Eekelen & J. Spier, 2010. Vissenatlas Noord-Brabant. Uitgeverij Profiel, Bedum.
- Creemers, C.M. & J.C.W. van Delft, 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. KNNV Uitgeverij, Zeist.
- Dietz, C., A. Kiefer, 2017. Veldgids Vleermuizen van Europa. Alle soorten van Europa. KNNV Uitgeverij, Zeist.
- Floron, 2011. Nieuwe Atlas van de Nederlandse Flora. KNNV Uitgeverij, Zeist.
- Limpens, H., J. Regelink & R. Koelman, 2011. Cursus vleermuizen en planologie. Cursusmap, Zoogdiervereniging.

8.2 Websites

- www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/soortinventarisatieprotocollen
- www.ndff-ecogrid.nl
- minez.nederlandsesoorten.nl/zoeken-naar-soort
- www.ravon.nl
- www.sovon.nl
- www.telmee.nl
- www.verspreidingsatlas.nl
- www.vlinderstichting.nl
- www.zoogdiervereniging.nl

Bijlage 1. Foto-impressie plangebied

Figuur 4. In het plangebied zijn drie kleine gebouwen aanwezig, evenals opgeslagen materiaal.

Figuur 5. De gebouwen konden volledig worden geïnspecteerd.

Figuur 6. Een deel van het terrein is verhard met betonnen platen, daarnaast bestaat de ondergrond uit aangereiden aarde.

Figuur 7. Tussen opgeslagen materiaal kunnen nesten van zwarte roodstaart en witte kwikstaart aanwezig zijn.

Bijlage 2. Wet- en regelgeving

Wet natuurbescherming Algemeen

Op 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming in werking getreden. Deze wet is de Nederlandse implementatie van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn, aangevuld met nationale bepalingen. De Wet natuurbescherming vervangt de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet. De Wet natuurbescherming kent drie pijlers, namelijk:

- bescherming van Natura 2000-gebieden,
- bescherming van soorten,
- bescherming van houtopstanden.

Daarnaast is er een belangrijke plaats ingeruimd voor de zorgplicht (artikel 1.11). Vanuit deze zorgplicht moeten handelingen achterwege blijven waarvan men kan vermoeden zij nadelige gevolgen kunnen hebben voor beschermde gebieden of soorten.

In dit hoofdstuk volgt een eenvoudige weergave van de essentie van de Wet natuurbescherming, voor zover deze betrekking heeft op ruimtelijke ontwikkelingen en festiviteiten. Verbodsartikelen worden voor de leesbaarheid vereenvoudigd weergegeven. Raadpleeg voor de exacte formulering de wetstekst (<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2016-34.html>).

Bescherming Natura 2000-gebieden

Vanuit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn hebben de lidstaten de verplichting om speciale beschermingszones aan te wijzen. Deze speciale beschermingszones heten Natura 2000-gebieden. Elk Natura 2000-gebied heeft instandhoudingsdoelstellingen ten aanzien van:

- leefgebieden voor vogelsoorten, voor zover nodig voor de uitvoering van de Vogelrichtlijn, en/of
- natuurlijke habitats en de habitats van soorten, voor zover nodig voor de uitvoering van de Habitatrichtlijn.

Verboden (volgens artikel 2.7, lid 2) is elke activiteit (in de wet: project of handeling) zowel binnen als buiten een Natura 2000-gebied die, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen:

- de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in dat gebied kan verslechteren of,
- een significant versturend effect kan hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen.

De activiteit kan alleen doorgang vinden als Gedeputeerde Staten van de provincie waarin de activiteit plaatsvindt een vergunning verlenen. Voor diverse werkzaamheden in nationaal belang (zoals werkzaamheden rond de hoofdspoorwegen) is de minister van Economische Zaken bevoegd gezag.

Bescherming van soorten

De Wet natuurbescherming kent drie beschermingsregimes:

- beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn,
- beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn,
- beschermingsregime andere soorten.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Onder het beschermingsregime Vogelrichtlijn vallen alle van nature in Nederland in het wild levende vogels. Op basis van artikel 3.1 is het verboden om:

1. opzettelijk vogels te doden of te vangen;
2. opzettelijk vogelnesten, -rustplaatsen en -eieren te vernielen of te beschadigen of vogelnesten weg te nemen;
3. eieren van vogels te rapen en deze onder zich te hebben;
4. opzettelijk vogels te storen.

Het verbod om vogels opzettelijk te storen geldt niet wanneer dit niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de betreffende soort. Bij werkzaamheden in het broedseizoen kan het verlaten van nesten als gevolg van verstoring leiden tot het indirect doden van dieren of het aantasten van de functionaliteit van nesten en dus tot een overtreding van artikel 3.1, lid 1 en 2.

De vogelsoorten die jaar op jaar gebruik maken van hetzelfde nest zijn verdeeld over vier categorieën waarvan de nesten een jaarronde bescherming genieten. Ook is er een vijfde categorie van vogels waarvan een inventarisatie van de nesten gewenst kan zijn (zie Bijlage 3).

Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Onder het beschermingsregime Habitatrichtlijn vallen

alle dieren uit:

- de Habitatrichtlijn, bijlage IV, onderdeel a,
- het Verdrag van Bern, bijlage II,
- het Verdrag van Bonn, bijlage I,

en alle planten uit:

- de Habitatrichtlijn, bijlage IV, onderdeel b,
- het Verdrag van Bern, bijlage I.

Volgend artikel 3.5 is het verboden om, voor zover het soorten betreft uit bovenstaande bijlagen:

1. opzettelijk dieren te doden of te vangen;
2. opzettelijk dieren te verstoren;
3. opzettelijk eieren van dieren te vernielen of te rapen;
4. voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;
5. opzettelijk planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied te plukken, te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

In de genoemde bijlagen van de verdragen van Bern en Bonn staan ook diverse vogelsoorten genoemd. Dit betekent dat voor deze soorten het (ver)storen ook verboden is wanneer dit geen effect heeft op de instandhouding van de betreffende soort.

Beschermingsregime andere soorten

Onder het 'beschermingsregime andere soorten' vallen een aantal soorten waarvoor er geen Europese verplichting ligt tot bescherming. Nederland geeft zo uitvoering aan de algemene verplichting van het Biodiversiteitsverdrag om de staat van instandhouding van dier- en plantensoorten te beschermen.

Volgens artikel 3.10. is het verboden om, voor zover het soorten uit deze lijst betreft:

1. opzettelijk dieren te doden of te vangen;
2. voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;
3. opzettelijk planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied te plukken, te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Onder dit beschermingsregime vallen ook een groot aantal zeer algemene zoogdieren en amfibieën. Een groot deel van deze algemene soorten zijn door de provincies en het ministerie van EZ voor ruimtelijke ontwikkelingen vrijgesteld van de Wet natuurbescherming (zie Bijlage 4).

Ontheffing en vrijstellingen

Ontheffingen worden verleend door de Minister van Economische zaken of Gedeputeerde Staten, en geven een initiatiefnemer de mogelijkheid om onder voorwaarden de wet te overtreden. Vrijstellingen worden gegeven door de Minister van Economische zaken of Provinciale Staten en beschrijven handelingen en situaties waarin de wet niet van toepassing is.

Ontheffing voor het overtreden van de verbodsbepalingen of het verkrijgen van een vrijstelling kan alleen wanneer er:

- geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- geen negatief effect is op de staat van instandhouding van de soort;
- en er voldaan is aan de in de wet genoemde belangen (artikel 3.3, lid 4b, artikel 3.8, lid 5b en artikel 3.10, lid 2).

Voor het beschermingsregime overige soorten is het voldoende als er voldaan wordt aan een in de wet genoemd belang.

Bescherming van houtopstanden

Een houtopstand beslaat een oppervlakte van 10 are of meer, of bestaat uit een rijbeplanting van meer dan twintig bomen, gerekend over het totaal aantal rijen.

Volgens artikel 4.2 vallen buiten de bescherming houtopstanden:

- houtopstanden binnen door de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom houtopstanden;
- houtopstanden op erven of in tuinen en fruitbomen en windschermen om boomgaarden;
- naaldbomen bedoeld als kerstbomen en niet ouder dan twintig jaar en kweekgoed;
- uit populieren of wilgen bestaande wegbeplantingen, beplantingen langs waterwegen en eenrijige beplantingen langs landbouwgronden;
- het dunnen van een houtopstand;
- uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen die zijn bedoeld voor de productie van houtige biomassa en die:
 - ten minste eens per tien jaar worden geoogst;
 - bestaan uit minstens tienduizend stoven per hectare per beplantingseenheid bestaande uit een aaneengesloten beplanting die niet wordt doorsneden door onbeplante stroken breder dan twee meter;
 - zijn aangelegd na 1 januari 2013.

Volgens artikel 4.2 is het verboden een houtopstand geheel of gedeeltelijk te vellen zonder daar melding van te doen bij Gedeputeerde Staten. Dit geldt niet voor het periodiek vellen van vriend- of hakhout. Binnen drie jaar moet het gevelde deel weer zijn herplant.

Vrijstellingen gelden er wanneer het vellen gebeurt middels een goedgekeurde gedragscode of de werkzaamheden voortvloeien uit instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden of nodig zijn voor aanleg en het onderhoud van brandgangen op natuurterreinen.

Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN; voorheen Ecologische Hoofdstructuur (EHS)) bestaat uit planologisch beschermde gebieden die zijn aangewezen om ecologische verbindingen te realiseren tussen belangrijke natuurgebieden. Deze natuurgebieden en de verbindingen daartussen vormen samen een ecologisch netwerk. De wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN mogen niet door een ingreep worden aangetast. Alle (mogelijke) effecten van een voorgenomen ingreep moeten daarop dan ook worden getoetst. De provincie waarbinnen het plangebied valt geeft invulling aan het NNN en is daartoe het bevoegd gezag. Voor meer informatie over het NNN en het toetsingskader zie <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur-en-biodiversiteit/natuurnetwerk-nederland>.

Wet dieren

De Wet natuurbescherming kent geen verbod op het verwonden van dieren. Dit is namelijk al verboden in de Wet dieren. Volgens artikel 2.1 van de Wet dieren, eerste lid, is het namelijk verboden om:

- zonder redelijk doel of met overschrijding van hetgeen ter bereiking van zodanig doel toelaatbaar is, bij een dier pijn of letsel te veroorzaken dan wel de gezondheid of het welzijn van het dier te benadelen.

De Wet dieren kent een ontheffingsmogelijkheid, maar alleen als het belang van het welzijn van dieren zich er niet tegen verzet. Een ontheffing is niet nodig wanneer vaststaat dat het mogelijk verwonden van dieren een 'redelijk doel' dient, of 'noodzakelijk' is. In deze rapportage wordt niet getoetst aan de Wet dieren.

Bijlage 3. Vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten

Het Ministerie van LNV (nu: EZ) heeft in augustus 2009 de lijst met vogelsoorten waarvan de nesten het hele jaar door beschermd zijn aangepast. Met ingang van 26 augustus 2009 geldt een jaarronde bescherming van nestplaatsen en vaste rustplaatsen van de soorten van categorie 1-4. Nesten van soorten in categorie 5 zijn beschermd indien in de omgeving van het nest weinig of geen alternatieve nestplaatsen zijn. De Provincie Limburg hanteert een wat afwijkende lijst; zie www.regelink.net/kenniscentrum voor deze lijst.

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Categorie
steenuil	<i>Athene noctua</i>	1
gierzwaluw	<i>Apus apus</i>	2
huismus	<i>Passer domesticus</i>	2
roek	<i>Corvus frugilegus</i>	2
grote gele kwikstaart	<i>Motacilla cinerea</i>	3
kerkuil	<i>Tyto alba</i>	3
oehoe	<i>Bubo bubo</i>	3
ooievaar	<i>Ciconia ciconia</i>	3
slechtvalk	<i>Falco peregrinus</i>	3
boomvalk	<i>Falco subbuteo</i>	4
buizerd	<i>Buteo buteo</i>	4
havik	<i>Accipiter gentilis</i>	4
ransuil	<i>Asio otus</i>	4
sperwer	<i>Accipiter nisus</i>	4
wespendief	<i>Pernis apivorus</i>	4
zwarte wouw	<i>Milvus migrans</i>	4
blauwe reiger	<i>Ardea cinerea</i>	5
boerenzwaluw	<i>Hirundo rustica</i>	5
bonte vliegenvanger	<i>Ficedula hypoleuca</i>	5
boomklever	<i>Sitta europaea</i>	5
boomkruiper	<i>Certhia brachydactyla</i>	5
bosuil	<i>Strix aluco</i>	5
brilduiker	<i>Bucephala clangula</i>	5
draaihals	<i>Jynx torquilla</i>	5
eidereend	<i>Somateria mollissima</i>	5
ekster	<i>Pica pica</i>	5
gekraagde roodstaart	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	5
glanskop	<i>Parus palustris</i>	5
grauwe vliegenvanger	<i>Muscicapa striata</i>	5
groene specht	<i>Picus viridis</i>	5
grote bonte specht	<i>Dendrocopos major</i>	5
hop	<i>Upupa epops</i>	5

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Categorie
huiszwaluw	<i>Delichon urbicum</i>	5
ijsvogel	<i>Alcedo atthis</i>	5
kleine bonte specht	<i>Dendrocopos minor</i>	5
kleine vliegenvanger	<i>Ficedula parva</i>	5
koolmees	<i>Parus major</i>	5
kortsnavelboomkruiper	<i>Certhia familiaris macrodactyla</i>	5
oeverzwaluw	<i>Riparia riparia</i>	5
pimpelmees	<i>Parus caeruleus</i>	5
raaf	<i>Corvus corax</i>	5
ruigpootuil	<i>Aegolius funereus</i>	5
spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>	5
tapuit	<i>Oenanthe oenanthe</i>	5
torenvalk	<i>Falco tinnunculus</i>	5
zeearend	<i>Haliaeetus albicilla</i>	5
zwarte kraai	<i>Corvus corone</i>	5
zwarte mees	<i>Periparus ater</i>	5
zwarte roodstaart	<i>Phoenicurus ochruros</i>	5
zwarte specht	<i>Dryocopus martius</i>	5

Bijlage 4. Vrijstelling per provincie

De volgende soorten zijn voor ruimtelijke ingrepen door alle provincies (met * niet in Flevoland) vrijgesteld:

Amfibieën

- bruine kikker (*Rana temporaria*)
- gewone pad (*Bufo bufo*)
- kleine watersalamander (*Lissotriton vulgaris*)
- meerkikker (*Rana ridibunda*)*
- middelste groene kikker/bastaardkikker (*Pelophylax kl. esculentus*)

Zoogdieren

- aardmuis (*Microtus agrestis*)*
- bosmuis (*Apodemus sylvaticus*)
- dwergmuis (*Micromys minutus*)*
- dwergspitsmuis (*Sorex minutus*)*
- egel (*Erinaceus europeus*)
- gewone bosspitsmuis (*Sorex araneus*)*
- haas (*Lepus europeus*)
- huisspitsmuis (*Crocidura russula*)*
- ondergrondse woelmuis (*Microtus subterraneus*)*
- ree (*Capreolus capreolus*)
- rosse woelmuis (*Myodes glareolus*)*
- tweekleurige bosspitsmuis (*Sorex coronatus*)*
- veldmuis (*Microtus arvalis*)
- woelrat (*Arvicola terrestris*)*

De volgende zoogdieren zijn in de provincies Zeeland (m.u.v. bunzing), Drenthe, Noord-Brabant, Noord-Holland, Gelderland en Overijssel niet vrijgesteld van de Wet natuurbescherming, in de overige provincies wel.

- bunzing (*Mustela putorius*)
- hermelijn (*Mustela erminea*)
- wezel (*Mustela nivalis*)

De volgende zoogdieren zijn in de provincie Friesland niet vrijgesteld van de Wet natuurbescherming, in de overige provincies wel:

- vos (*Vulpes vulpes*)
- konijn (*Oryctolagus cuniculus*)

Alle hierboven genoemde amfibieën- en zoogdiersoorten zijn vrijgesteld voor gebieden waar het ministerie van EZ bevoegd gezag voor is.

De volgende soorten zijn in Limburg alleen in vaste perioden vrijgesteld:

- hazelworm (*Anguis fragilis*): 1 juli t/m 30 september
- levendbarende hagedis (*Zootoca vivipara*) 15 augustus t/m 15 oktober
- eekhoorn (*Sciurus vulgaris*) 1 maart t/m 30 april en 1 juli t/m 30 november
- steenmarter (*Martes foina*) 15 augustus t/m 28/29 februari